

van. Mivel valamennyi bogár tavasszal nem egyidőben jelenik meg, a lárvák kifejlődése sem fejeződik be egyszerre, ennél fogva a rovar különböző fejlődésalakjait szemlélhetjük egyidőben. Hazai tapasztalatok szerint a bogarak egy része ez évben még felszínre jó s alkalomadtán a tengerin rág. Egyébként a bogarak a telet a földben töltik.

A veresnyakú árpabogár mellett, bár ritkán, a kék árpabogár (*Lema lichenis* WEISE) is előfordul hazánkban, mint mezőgazdasági kártevő.

A védekezés két részből áll: a bogarak tavaszi összehálózásából és a lárvarágta foltok megpermetezéséből. Permetezésre eddig a thanaton dohánylúgvíz kivonat 2%-os oldatát használták. A míg a thanaton nikotintartalma 14.5% volt, ez a permetezés kitűnően bevált. A mostani thanaton azonban csak 4–6% nikotintartalommal bír, tehát a fenti arányban alkalmazva, rovarölő hatását nem érvényesíthette.

Az újabb kísérletek alkalmával kipróbált többféle szerek közül *Lema*-írtónak bizonyult: a kénsavas nikotin (nikotinszulfát), a thanaton és a klórbárium. A nikotinszulfát és a thanaton rovarölő hatása akkor a legszembevetőbb, mikor az 1 hl. vízre számított tiszta nikotin 250–300 gramm. A nikotinszulfátból tehát 2 üveg (à 133 gr. nikotin) elegendő, a thanatonból pedig annak nikotintartalma szerint több-kevesebb kg. szükséges. A klórbárium 4%-os oldatban alkalmazandó, a tapadás végett még hl.-enkint 4 kg. ezukorgyári szörp (melász) keverendő az oldatba. A fenti három szer közül a klórbárium a leggyengébb hatású. Az ezzel végzett permetezések nem mindenütt jártak a kívánt sikerrel.

Újabb adatok Nagysalló bogárfaunájához.

Irtó: DUDICH ENDRE.

A Rovartani Lapok 1915. évi kötetében (p. 67.) közölt adatokhoz most a következőket esatolhatom Nagysallóról és vidékéről:

Cicindelidae: *Cicindela campestris* L., *germanica* L., *germanica* ab. *deuteros* D'TORRE.

Carabidae: *Calosoma inquisitor* L. ab. *coeruleum* LETZN. — *Bembidion inoptatum* SCHAUUM. — *Acupalpus meridianus* L. — *Agonum ruficorne* GOEZE.

Halipilidae: *Halipilus ruficollis* DEGEER, *lineatocollis* MARSIL. — *Cnemidotus impressus* PANZ.

Dytiscidae: *Hyphydrus ovatus* L. — *Hydroporus halensis* FABR. — *Agabus bipustulatus* L. — *Copelatus ruficollis* SCHALL. — *Dytiscus transversalis* PONTOPP. — *Dytiscus marginalis* L.

Gyrinidae: *Gyrinus natator* L.

Staphylinidae: *Phyllodrepa ioptera* STEPH. — *Omalium rivulare* PAYK., *caesum* GRAV. — *Lathrimaeum atrocephalum* GVLL. — *Coprophilus striatulus* F. — *Trogophloeus bilineatus* STEPH. — *Oxytelus rugosus* F., *insecatus* GRAV. — *Oxyporus rufus* L. — *Stenus ater* MANNH., *asphaltinus* ER., *incanus* ER., *pusillus* STEPH., *cicindeloides* SCHALL., *binotatus* LJUNGH., *Erichsoni* RYE. — *Astenus angustatus* PAYK. — *Paederus fuscipes* CURT., *litoralis* GRAV. — *Stilicium rufipes* GERM., *similis* ER. — *Medon brunneus* ER. — *Xantholinus punctulatus* PAYK., *glaber* NORDM., *tricolor* F., *linearis* OL. — *Philonthus concinnus* GRAV., *debilis* GRAV., *fuscipennis* MANNH., *varius* GYLLH., *ab. bimaculatus* GRAV., *sordidus* GRAV., *fulvipes* F., *vernalis* GRAV., *femoralis* HOCHH., *splendidulus* GRAV. — *Staphylinus fossor* SCOP., *caesareus* CEDERH., *similis* F., *mus* BRULL. — *Ontholestes tessellatus* GEOFFR. — *Emus hirtus* L. — *Creophilus maxillosus* L. — *Quedius ochripennis* MÉN., *cruentatus* OL. v. *virens* ROTTBG. — *Conosoma pubescens* GRAV. — *Tachyporus chrysomelinus* L., *hypnorum* F., *solutus* ER. — *Tachinus pallipes* GRAV., *collaris* GRAV., *discoideus* ER. — *Leucoparyphus silphoides* L. — *Atheta sodalis* ER., *euryptera* STEPH. — *Thamiaraea cinnamomea* GRAV. — *Astilbus canaliculatus* F. — *Aleochara curtula* GOEZE, *intricata* MANNH., *sparsa* HEER, *diversa* J. SAHLB.

Pselaphidae: *Batrisus formicarius* AUB. — *Brachygluta fossulata* REICHB. — *Bryaxis longicornis* LEACH. — *Pselaphus Heisei* HERBST.

Scydmaenidae: *Stenichnus collaris* MÜLL., *pusillus* MÜLL.

Silphidae: *Catops tristis* PANZ. — *Necrophorus germanicus* L., *humator* GOEZE, *interruptus* STEPH., *vespilloides* HERBST., *vespillo* L. — *Necrodes littoralis* L. — *Thanatophilus sinuatus* F., *rugosus* L. — *Xylodrepa 4-punctata* SCHREBER. — *Silpha carinata* HRBST., *obscura* L. — *Phosphuga atrata* L., *atrata ab. brunnea* HRBST.

Histeridae: *Platysoma compressum* HERBST. — *Hister striola* SAHLB., *terricola* GERM., *stercorarius* HOFFM., *bipustulatus* SCHRNK., *carbonarius* HOFFM., *quadrinotatus* SCRIBA, *sinuatus* ILLIG, *sepulchralis* ER., *duodecimstriatus* SCHRANK, *corvinus* GERM. — *Dendrophilus punctatus* HERBST. — *Gnathoncus punctulatus* THOMS. — *Saprinus semistriatus* SCRIBA.

Hydrophilidae: *Helophorus aquaticus* L. — *Hydrochus elongatus* SCHALLER. — *Spercheus emarginatus* SCHALL. — *Berosus signaticollis* CHARP. — *Hydrous piceus* L. — *Hydrophilus caraboides* L., *flavipes* STEV. — *Limnoxenus oblongus* HERBST. — *Hydrobius fuscipes* L. — *Laccobius nigriceps* THOMS. — *Sphaeridium scarabaeoides* L., *scarabaeoides v. lunatum* F., *bipustulatum* F., *bipustulatum v. Daltoni* STEPH. — *Cercyon haemorrhoidalis* F., *quisquilius* L.

Cantharidae: *Cantharis fusca* L., *rustica* FALL., *obscura* L., *lateralis* L., *haemorrhoidalis* F. — *Rhagonycha fulva* SCOP. — *Axi-notarsus ruficollis* OL. — *Malachius aeneus* L., *marginellus* OL., *bipustulatus* L. — *Anthocomus bipunctatus* HARR. — *Dasytes coeruleus* DEG., *flavipes* OL. — *Danacaea pallipes* PANZ.

Cleridae: *Tillus unifasciatus* F. — *Opilo mollis* L., *pallidus* OL. — *Clerus mutillarius* F. — *Trichodes apiarius* L., *favarius* ILLIG. — *Opetiopalpus scutellaris* PANZ.

Byturidae: *Byturus fumatus* F.

Ostomidae: *Tenebroides mauritanicus* L.

Nitidulidae: *Carpophilus sexpustulatus* F. — *Amphotis marginata* F. — *Soronia grisea* L. — *Epuraea decemguttata* F., *depressa* GYLL., *depressa* ab. *bisignata* STURM. — *Nitidula carnaria* SCHALL. — *Meligethes lumbaris* STURM., *aeneus* F. — *Pocadius ferrugineus* F. — *Cryptarcha strigata* F., *imperialis* F. — *Glischrochilus quadripustulatus* L. — *Rhizophagus bipustulatus* F.

Cucujidae: *Silvanus unidentatus* F. — *Uleiota planata* L. — *Laemophloeus duplicatus* WALTZ.

Cryptophagidae: *Cryptophagus scanicus* L., *pilosus* GYLL.

Phalacridae: *Phalacrus fimetarius* F.

Lathridiidae: *Enicmus minutus* L. — *Corticaria pubescens* GYLL.

Mycetophagidae: *Triphyllus bicolor* F. — *Mycetophagus quadripustulatus* L., *piceus* F. — *Litargus connexus* GEOFFR.

Colydiidae: *Ditoma crenata* F. — *Colobicus marginatus* LATR. — *Pycnomerus terebrans* OL. — *Bothrideres contractus* F. — *Cerylon histeroideus* F.

Coccinellidae: *Subcoccinella 24-punctata* L. — *Adalia bipunctata* L., *bipunctata* ab. *semirubra* Ws., *bipunctata* ab. *4-maculata* SCOP., *bipunctata* ab. *lunigera* Ws. — *Coccinella 7-punctata* L., *10-punctata* L., *10-punctata* ab. *8-punctata* MÜLL., *10-punctata* ab. *humeralis* SCHALL., *14-pustulata* L., *conglobata* ab. *gemella* HBST. — *Micraspis sedecimpunctata* L. ab. *12-punctata* L. — *Halyzia sedecimguttata* L. — *Vibidia 12-guttata* PODA. — *Thea 22-punctata* L., *22-punctata* ab. *ellipsoidea* GRADL. — *Calvia 14-guttata* L. — *Propylaea 14-punctata* L., ab. *tetragona* LAICH., ab. *leopardina* Ws., ab. *perlata* Ws., ab. *conglomerata* F. — *Exochomus 4-pustulatus* L. — *Platynaspis luteorubra* GOEZE.

Dryopidae: *Dryops auriculatus* GEOFFR.

Dermestidae: *Dermestes Frischi* KUGEL, *lanarius* ILLIG., *undulatus* BRAHM, *lardarius* L. — *Attagenus pellio* L., *punctatus* SCOP. — *Megatoma undata* L. — *Anthrenus scrophulariae* L.

Nosodendridae: *Nosodendron fasciculare* OL.

Byrrhidae: *Byrrhus pilula* L.

Elateridae: *Brachylacon murinus* L. — *Selatosomus latus* F. — *Prosternon holosericeus* OL. — *Dolopius marginatus* L. — *Agriotes ustulatus* SCHALL., *pilosus* PANZ., *sputator* L. — *Synaptus filiformis* F. — *Melanotus rufipes* HBST. — *Drasterius bimaculatus* ROSSI. — *Limonium pilosus* LESKE. — *Athous longicollis* OL. ab. *unicolor* TORRE.

Buprestidae: *Anthaxia eichorii* OL., *millefolii* F., *salicis* F., *fulgurans* SCHRK., *quadripunctata* L. — *Coroebus fasciatus* VILL., *aeneicollis* VILL. — *Agrilus sexguttatus* BRAHM., *biguttatus* F., *biguttatus* ab. *coerulescens* SCHILSKY, *sinuatus* OL., *Roberti* CHEVR., *angustulus* ILLIG., *olivicolor* KIESW., *derasofasciatus* LAC., *litura* KIESW. — *Trachys minuta* L.

Bostrychidae: *Psoa viennensis* HBST. — *Bostrychus capucinus* L. — *Sinoxylon perforans* SCHRK.

Lyctidae: *Lyctus brunneus* STEPH.

Ptinidae: *Ptinus fur* L., *latro* F., *subpilosus* STRM.

Anobiidae: *Hedobia pubescens* OL. — *Xestobium rufovillosum* DEG. — *Anobium striatum* OLIV. — *Ptilinus fuscus* GEOFFR.

Oedemeridae: *Oedemera podagraria* L., *lurida* MARSH.

Pythidae: *Rhinosimus planirostris* F.

Pyrochroidae: *Pyrochroa coccinea* L.

Anthicidae: *Notoxus monoceros* L. — *Formicomus pedestris* ROSSI. — *Anthicus antherinus* L.

Meloidae: *Melöe violaceus* MARSH., *coriarius* BRANDT, *variegatus* DONOV. — *Cerocoma Schaefferi* L., *Mühlfeldi* GYLL. — *Zonabris variabilis* GYLL. — *Lydus syriacus* L. — *Lytta vesicatoria* L.

Mordellidae: *Mordella fasciata* F., *aculeata* L. — *Anaspis frontalis* L.

Melandryidae: *Osphya bipunctata* F.

Lagriidae: *Lagria hirta* L.

Alleculidae: *Prionychus ater* F. — *Mycetochara linearis* ILLIG. — *Omophilus lepturoides* F.

Tenebrionidae: *Blaps mortisaga* L. — *Opatrum sabulosum* L. — *Crypticus quisquilius* L. — *Scaphidema metallicum* F. — *Diaperis boleti* L. — *Platydema violacea* F. — *Hypophloeus unicolor* PILLER, *fasciatus* F. — *Melasia culinaris* L. — *Tenebrio molitor* L. — *Helops lanipes* L.

Chrysomelidae: *Cryptocephalus sericeus* L. ab. *coeruleus* WEISE, ab. *purpurascens* WS., *cristula* ab. *frigidum* JACOBS., *Moraei* L. ab. *arquatus* WS.

Lariidae: *Laria atomaria* L., *luteicornis* ILLIG. — *Bruchidius marginalis* F., *cisti* F.

Athribidae: *Anthribus fasciatus* FORST., *variegatus* GEOFFR.

Curculionidae: *Otiorrhynchus ligustiei* L., *orbicularis* HBST. — *Phyllobius oblongus* L. — *Polydrosus mollis* STROEM, *sericeus* SCHALL., *flavipes* DEG., *viridicinctus* GYLL. — *Sitona crinitus* HBST., *ab. albescens* STEPH., *hispidulus* F. — *Tanymecus palliatus* F. — *Leucosomus pedestris* PODA. — *Bothynoderes punctiventris* GERM. — *Pseudocleonus einereus* SCHRK. — *Chromoderus fasciatus* MÜLL. — *Lixus Ascanii* L., *elongatus* GOEZE, *cardui* OLIV. — *Larinus planus* F., *jaceae* F. — *Lepyrus palustris* SCOP. — *Phytonomus meles* F., *nigrirostris* F., *arator* L., *denominandus* CAP. — *Dorytomus longimanus* FORSTER, *rufulus* BEDEL. — *Cossonus linearis* F. — *Eremotes ater* L. — *Rhyncholus cylindricus* BOH. — *Cryptorrhynchus lapathi* L. — *Baris timida* ROSSI. — *Calandra granaria* L. — *Balaninus nucum* L. — *Balanobius crux* F. — *Tychius quinquepunctatus* L., *flavicollis* STEPH., *cuprifer* PANZ. — *Orchestes populi* F. — *Mecinus pyraeter* HRBST. — *Gymnetron melas* BOHEM. — *Cionus scrophulariae* L., *hortulanus* GEOFFR. — *Apion pomonae* F., *cracca* L., *radiolus* KIRB., *laevigatum* PAYK., *seniculus* KIRB., *flavipes* PAYK., *apicans* HBST., *violaceum* KIRB., *aethiops* HBST. — *Rhynchites betulae* L. — *Byctiscus populi* L., *betulae* L. — *Apoderus coryli* L.

Ipididae: *Ips erosus* WOLLAST. — *Xyleborus monographus* F. — *Platypus cylindrus* F.

Lucanidae: *Lucanus cervus* L. — *Dorcus parallelepipedus* F.

A Fauna Regni Hungariae III. kötetében Nagysallóról bogarakra vonatkozó adatot nem találunk. Az itt közölt 363 fajjal, ill. változattal a Nagysallóról és vidékéről kimutatott bogárfajok száma 602-re emelkedett.

Vidékünk bogárfaunájának sík és dombvidéki jellege van. Még eddig egyetlen hegyi fajt (HOLDHAUS-féle értelemben) sem sikerült gyűjteni. Természetesen a további gyűjtés még számos fajt fog eredményezni, de a terep egyhangúsága és művelés alatt állása miatt nagy változatosságot nem várhatunk. A kutatásban nagyon akadályozott az, hogy tanulmányaim miatt a legkedvezőbb gyűjtési időben, május-júniusban alig néhány napot tölthettem ezen a vidéken.

Még néhány érdekesebb fajról akarok megemlékezni.

Legérdekesebb *Carabus*-fajunk a *Carabus Scheidleri* PANZ. v. *Helleri* GANGLB. Ezen fajváltozatot a fauna-katalogus Komáromból és Nyitráról említi. CSIKI (Magyarország Bogárfaunája, I. p. 155.) még Trencsén, Liptó, Gömör és Bars megyékből sorolja fel. Eddigi megfigyeléseim szerint ez az igen különböző színű fajváltozat Bars megyének csak a déli sík és dombos részében (lévai és verebélyi járás) fordul elő, míg a megye középső és északi részeiben a v. *Preyslerei* DUFF. helyettesíti.

A Staphylinidák közül érdekes a ritka *Staphylinus mus* BRULL., továbbá az *Aleochara diversa* J. SAHLB. előfordulása. Ez utóbbit 1912-ben mutatták ki Biharból, az Ungurului-barlangból (MIHÓK: „Adatok Magyarország Coleopterafaunájához”, Rov. Lap. 1912. p. 116).

Az utóbbi években Bars megyében több helyen károkat okozott a *Coroebus fasciatus* VILL. Nagysallón VADAS állapította meg 1912-ben (VADAS: „A sávós tölgybogár biológiája és erdőgazdasági jelentősége”. Erdészeti kísérletek, 1913.) a primási uradalom zálogosi erdeiben. Én még 1913-ban is megtaláltam ott. Nagyobb kárt itt nem okozott.

A *Buprestidae* családból még feltűnő az elég ritka *Agrilus litura* KIESW. gyakorisága. 1914. év nyarán szép számban gyűjtöttem Hieraciumok virágzatában és tölgyfaleveleken, a melyeken mindig csak a forró déli órákban jelelt meg. Rendkívül óvatos állat, ha árnyék vetődött reá, villámgyorsan kelt szárnyra. A bogár ragaszkodik egyes fákhoz, bokrokhoz; ezeknél leskelődve, naponkint sikerült néhány példányt gyűjtenem, míg máshol hiába lestem.

A *Nitidulidae* családból a másutt nem gyakori *Carpophilus sexpustulatus* F. vidékünkön közönséges. Márczius második felében, április elején tömegesen találtam levágott tölgyfatörzsek, fatöncök kérge alatt, de csak ott, a hol a kéreg alá bőven hatolt be nedvesség.

Megemlítem még, hogy a *Lasius fuliginosus*-nál lakó *Amphotis marginata* F.-t két esetben, 1914. év nyarán, a primási hölvenyi erdőben hálóval fogtam növényekről.

Végül köszönetemet kell kifejeznem CSIKI ERNŐ úrnak, a ki a nehezebb fajok revideálását volt szíves elvégezni, továbbá BENICK (Lübeck) és RAMBOUSEK (Prága) uraknak, a kik a *Staphylinidák*-at határozták meg.

Kirándulás az Aranyos-völgybe.

Irta: CSIKI ERNŐ.

A Biharhegység és erdélyi érezhegység elnevezése alatt ismeretes hegyvidék, mely a Nagy-Alföld és az erdélyi medence között terül el és melyet déleln a Maros, északon pedig a Szamos és a Sebes Körös határol, úgyszólván a legújabb időkig nehezen volt megközelíthető. Ennek tulajdonítható, hogy az érdekes területnek természeti viszonyai is csak részletekben voltak ismeretesek. Legjobban hozzáférhető volt a vidék északi része, melynek egyes pontjait a nagyváradi—kolozsvári vasútvonal állomásairól könnyebben lehetett elérni, legnehezebben a keleti, az erdélyi részei. Az utolsó évtizedekben épültek azután a magyarországi oldalon Vaskóh-ig, Meny-